

Ingrid Höjer
Professor i socialt arbete
Institutionen för socialt arbete
Göteborgs universitet

2015-11-30

Ingrid.Hojer@socwork.gu.se

Till
Programstyret för masterprogrammet i barnevern
Universitetet i Bergen

Programsensorns rapport angående Masterprogram i Barnevern

Först vill jag återigen tacka för förtroendet att vara programsensor för Masterprogrammet i Barnevern. Uppdraget har hela tiden varit intressant och givande. Denna termin omfattar uppdraget kommentarer kring MABARN 351

Jag har valt att i rapporten först gå igenom Emnesbeskrivelse och Retningslinjer för kursen MABARN 351. Därefter redogör jag för de uppsatser jag fått mig tillsänt, med kommentarer utifrån innehållet i uppsatserna.

Sist i rapporten finns en kort sammanfattning av den dag i februari 2015 då jag besökte Bergen, och dels deltog i studenternas seminarium, dels hade ett möte där studenterna fick tillfället att träffa mig och – utan andra lärares medverkan – diskutera och värdera kursen.

Masteroppgave MA BARN 351

I den rapport som jag skickade in hösten 2013, fanns också en genomgång av MABARN 351 – masteroppgave. Jag finner att mina kommentarer i stort sett är desamma 2015. Retningslinjerna har ju heller inte ändrats sedan dess. I den nedanstående texten finns en genomgång av emnesbeskrivelsen och av Retningslinjerna. Kursiv text är direkt kopierad från 2013 års rapport.

Læringsutbytte (lärandedsmål på svenska)

Kursens lærandedsmål är relevante og tydelige. Det jag kan sakna er formuleringar om kritisk vurdering av metod, tidligere forskning, teori og resultat. Dette finns angivet i studiehandledningen (retningslinjer), där det på s 7 står at ”studenten skall har ett kritisk vurderende forhold”. Det er bra at det står i studiehandledningen, men denna formulering skulle også behöva finnas i lærandedsmålen.

Här vill jag återigen påpeka att det i lærandedsmålen bör finnas en formulering om ”ett kritisk vurderende forhold”

Jag tycker att det är mycket bra att det i lærandedsmålen tydeligt utsägs at en av ferdigheterna som studenterna skall oppnå er at formulere en forskningsfråga med relevans for barnevernets fagfelt, og at dette også skall placeres in i en teoretisk og forskningsmessig ram. Samtlige de uppsatser som jag har læst har også ett tydeligt fokus på barnevernets fagfelt.

Det er også positivt at det er tydeligt utsagt hur veiledningen skall gå till. Här finns dock en motsägelse mellan Emnesbeskrivelsen og Retningslinjerna. I Emnesbeskrivelsen står at

studenterna har rätt till 40 timmars handledning – men i Retningslinjerna står det 36 timmar. Det kan väl vara en god idé att se till att dokumenten överensstämmer med varandra.

Möjliga tillägg

Nedan följer förslag på ett möjligt tillägg till lärandemålen:

- visa sådan färdighet som fordras för att delta i forsknings- och utvecklingsarbete eller för att självständigt arbeta inom annan kvalificerad verksamhet inom socialt arbete

Kommentarer om Retningslinjer (Studiehandledning på svenska) og faglige kriterier MA

BARN351 år 2015

Form og omfang

Tydliga och bra formuleringar, men liksom i 2013-års rapport, så anser jag att 60 p – ett års heltidsstudier – är en omotiverat lång tid för att skriva en masteruppsats. Jag menar fortfarande att de uppsatser som jag läst hade kunnat omfatta 30 p och ett halvårs heltidsstudier.

Det jag ställer mig frågande till är att arbetet med uppsatsen pågår under ett helt år, och att uppsatsen värderas med 60 poäng. Jag är fullt medveten om att olika universitet har olika kriterier för hur en uppsats skall se ut vad gäller omfång och innehåll, men även om uppsatserna är väl genomförda har jag svårt att se att de motsvarar ett helt års heltidsstudier, varken vad gäller omfånget på den empiriska delen av uppsatsen eller genomförandet av resultat och analys. Snarare skulle jag tycka att ett halvt års heltidsstudier och 30 p hade varit mera motiverat för denna typ av uppsats. En sådan modell skulle också kunna ge plats åt flera kurser i programmet.

Veiledning och veiledningskontrakt

Detta är en uppsats på masternivå – som dessutom omfattar 60 poäng. Då tycker jag att det skall vara ett krav att den som handleder är disputerad och har doktorsgrad. Det är inte rimligt att ha en handledare som inte har gått igenom forskarutbildning.

Återigen – jag tycker att handledaren för en masteruppsats – i synnerhet om den omfattar 60 p – skall ha doktorsgrad.

Det är en god idé att skriva kontrakt med studenterna, så att alla vet vad som gäller. 36 veiledningstimmar är en bra nivå.

Prosjektplan

Det är positivt att studenterna redan tidigt i kursen får lämna in en projektplan. Det är tydligt angivet i Retningslinjerna vad projektplanen skall innehålla. Att tidigt i kursen börja tänka på uppsatsen ämne och innehåll har ett klart pedagogiskt värde.

Etikk

Texten i detta avsnitt är relevant, och kan behållas som den är.

Här skulle man också lägga till en text om att enkäter, intervjuer och information till informanter först måste godkännas av handledare. Men det kanske finns nedtecknat någon annanstans?

Min erfarenhet är att kraven på reflektioner om etik har ökat i de uppsatser vi examinerar på Institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet. Kraven från de Etikkommittéer som bland annat godkänner forskningsansökningar har också ökat. Därför tycker jag att det kan vara motiverat att också texten om Etik utvecklas i Retningslinjerna.

Masteroppgaven som monografi.

Jag saknar en tydlig anvisning om hur studenterna skall förhålla sig till redovisning av tidigare kunskap inom området. Detta är också något jag saknar i de tre uppsatser som jag läst. Jag skulle gärna se att uppsatserna innehöll grundligare beskrivningar av hur studenterna sökt kunskap om tidigare forskning. Vilka sökord har de använt? Vad fann de? Hur har de begränsat sig i valet av den forskning de redovisar? På masternivå bör studenterna kunna genomföra en relativt omfattande forskningsöversikt, och också reflektera över vad de funnit, och vad de inte funnit. En sådan forskningsöversikt är en bra plattform i det fortsatta arbetet, både vad gäller formulering av forskningsfrågor, samt teori- och metodval. En väl genomförd forskningsöversikt ger också läsaren en bra grund för att bättre kunna förstå redovisning och analys av det empiriska underlaget för uppsatsen.

Avsnittet om teori är relevant, men skulle kunna utvecklas betydligt för att ge studenterna en bättre grund för sina teorival. I uppsatserna anser jag också att det är en fördel om studenterna kan motivera sina val av teorier.

Ovanstående kommentarer från 2013 är beständigt lika aktuella. Detta saknas fortfarande i flertalet uppsatser. I en uppsats av de fyra som jag har läst återfinns en beskrivning av hur författaren sökt efter tidigare kunskap (karakter B) , och i en annan (karakter C) finns en motivering av teorierna, i övrigt saknas detta.

Vad gäller metoddelen tycker jag att det är bra att studenterna startar med en redogörelse av vetenskapsteori, där de också förväntas placera in sitt eget projekt i en "större samhällsvetenskaplig ram". Det är också bra att hänvisa till en särskild punkt där etikfrågan tas upp. Möjligen skulle studenterna kunna få mera stöd vad gäller etikredovisningen direkt i dokumentet

Samtliga studenter, oavsett karakter, har gjort en överskådlig genomgång av vetenskapsteoretiska begrepp, som bildar en god grund för förståelsen av metoden.

Masteroppgaven som artikel

Det är positivt att studenterna kan skriva oppgaven som en artikel. Se tidigare kommentarer från 2013.

Jag tycker också att det är utmärkt att det finns möjlighet att skriva uppsatsen i form av en artikel. Vad som gäller för uppsatser i denna form är tydligt beskrivet i studiehandledningen. Att kunna skriva uppsatsen som en artikel kan underlätta för studenterna att söka in på forskarutbildning eller motsvarande, om de i denna ansökan kan presentera en publicerad artikel.

Inleverering, eksamen og sensur

Examinationen är grundligt genomförd. Det är en styrka hos programmet att det både finns en extern och en intern sensor, det borgar för väl genomförd bedömning av uppsatsen. Det är också bra att det finns en muntlig höring, där studenten får möjlighet att försvara sin uppsats, och att diskutera både dess styrkor och svagheter.

Jag tycker, som sagt, att det är mycket bra med en extern sensor, som inte är tillknyppt studieprogrammet, samt en intern sensor. Det är också positivt att handledaren inte är medlem av kommissionen, och att detta tydligt gest uttryck för i Retningslinjerna.

Kriterier för bedömning av masteroppgaven

Jag tycker kriterierna uppfyller de krav man kan ställa på tydlighet och utförlighet. De ger god vägledning åt studenten.

Karakterbeskrivelser (betyg på svenska) är alltid svåra att formulera så att de blir tydliga, lätta att förstå, relevanta och rättssäkra, men jag tycker att de betygskriterier som redovisas i studiehandledningen är tydligt beskrivna. Det framgår klart vad som krävs av uppsatsen.

Här håller jag med mina tidigare kommentarer. Jag tycker kriterierna för karakterer är tydliga och utförliga, och ger ett gott underlag för bedömning av uppsatserna. Jag tycker också att karakteran på de uppsatser jag läst överensstämmer bra med kriterierna.

Vid icke godkänt, så skulle både Retningslinjer och Emnesbeskrivelsen kunna innehålla en tydligare beskrivning av vad som gäller om uppsatsen blir underkänd - här kunde det vara tydligare beskrivet vad som gäller. Vem som skall vara behjälplig, hur det skall göras etc.

Uppsatserna

Karakter A

Problemställning

Problemställningen är tydligt och klart formulerad. Det framgår klart vad som ingår i uppsatsen, och vad som inte gör det. Vad gäller frågeställningarna, så är nummer två och tre utan problem, men jag anser inte att frågeställningar som går att besvara med ”ja” eller ”nej” hör hemma i en vetenskaplig uppsats. Både frågeställning 1 och frågeställning 4 tillhör denna kategori.

Tidigare forskning, teorier och begrepp

Ett centralt begrepp i uppsatsen är ”atferdsproblemer”. Detta begrepp, och övriga begrepp som används i uppsatsen, förklaras på ett tydligt och överskådligt sätt, med uppdaterad och relevant hänvisning till tidigare forskning. Den del som redovisar tidigare forskning är mycket extensiv och välgjord, men jag kan tycka att det blir mera svårläst när teori och forskning blandas. Som jag tidigare påpekat – både i denna rapport och i den rapport jag skrev 2013, så tycker jag att det hade varit en stor fördel om författaren hade redovisat hur hon sökt efter litteratur, vilka databaser som använts, och vilka avgränsningar som gjorts.

De teoretiska perspektiv som används är ”transaktionsmodellen”, som är en samling perspektiv som kan användas för att förstå barns utveckling, samt Bronfenbrenners utvecklingsekologiska modell.

Val av metod – samband med problemställning och metod

Uppsatsens empiriska material utgår från en större studie, som redogörs för på ett utförligt sätt. Författaren gör en mycket grundlig genomgång av projektets design, och de metoder som använts. Eftersom detta är en kvantitativ studie, blir det också nödvändigt att definiera kvantitativa begrepp, vilket författaren gör på ett förtjänstfullt sätt. En särskild eloge för ges till författaren för den detaljerade genomgången av de kvantitativa analyser som har gjorts.

Presentation av resultat

Tydlig och bra presentation – som ju här blir i tabellform med kommentarer.

Koppling till teori och tidigare forskning, problemställning och empiriskt material i sammanfattning och slutsatser

Mycket extensiv och väl genomförd diskussion, med goda kopplingar till tidigare forskning och teoretiska begrepp. Här finns också ett välskrivet avsnitt om studiens begränsningar

Forskningsetiska värderingar

Avsnitt om etik återfinns i metodkapitlet, och grundar sig på etikprövningen i projektet, men det finns även reflektioner över etiska aspekter under projektets genomförande.

Källhänvisningar

Tydliga källhänvisningar i hela uppsatsen. Tydlig och välskriven referenslista.

Omdöme

Detta är en mycket välgjord och välskriven uppsats. Författaren har lagt ner ett stort arbete på uppsatsen, och karaktären A är välförtjänt. Stämmer väl överens med de angivna karaktärsbeskrivningarna.

Karakter B

Problemställning

Uppsatsens problemställning är introducerad på ett tydligt sätt, och frågeställningarna är välformulerade.

Tidigare forskning, teorier och begrepp

Författaren inleder med en kort förklaring av begreppen ”våld” och ”sexuella övergrepp”, samt en utförlig och mycket väl genomförd redovisning av begreppen ”kunskap” och ”kompetens”, med väl valda och uppdaterade referenser. Önskvärt hade varit att författaren också förklarat och motiverat sina val av teoretiska perspektiv.

Vad gäller tidigare forskning är jag mycket nöjd med att författaren redovisar vilka databaser och vilka sökord som använts.

Val av metod – samband med problemställning och metod

Författaren inleder med en beskrivning av begreppen ”socialkonstruktivism”, ”fenomenologi”, ”hermeneutik” och ”förförståelse”. Här använder författaren begreppen för att förklara sin ingång till det empiriska materialet, och därmed bildar begreppen en god grund för läsaren att förstå författarens tillvägagångssätt. Sedan följer ett intressant avsnitt om ”evaluerings”, som hade förtjänat en egen rubrik.

Författaren har intervjuat åtta socialarbetare som genomgått utbildning för att förbättra arbetet med barn som utsatts för våld och sexuella övergrepp. Urvalet av informanter är väl motiverat, och författaren reflekterar över genomförandet av intervjuerna. Även avsnittet om validitet och reliabilitet är väl formulerat. Ett mycket bra och välskrivet metodkapitel.

Presentation av resultat

Väl strukturerat kapitel. Jag tycker om det sätt varpå huvudteman i redovisningen identifieras – det är intressant att följa resultaten genom citat från de intervjuade, och de slutsatser som författaren drar: Ledarens och kollegers betydelse för kunskapsutveckling, samt faktorer kopplade till vidareutbildningen och det sammanhang i vilket den utförs. Det är lätt för läsaren att följa författarens tankegång, och citaten är väl valda, och illustrerar på ett utmärkt sätt det författaren vill framföra.

Koppling till teori och tidigare forskning, problemställning och empiriskt material i sammanfattning och slutsatser

Överlag är resultaten tydligt presenterade med en mycket god koppling till teoretiska begrepp och tidigare forskning.

Forskningsetiska värderingar

Detta är väl beskrivet i metodkapitlet, med bland annat reflektioner över de maktförhållanden som kan uppstå mellan intervjuare och intervjuad.

Källhänvisningar

Väl genomförda.

Omdöme

Detta är en mycket välskriven uppsats. Bra språk och struktur. Väl värd ett B. Stämmer väl överens med de angivna karaktärsbeskrivelserna.

Om jag skall jämföra den med ovanstående uppsats – som fick ett A – så tycker jag att skillnaden ligger i hanteringen och analysen av det empiriska materialet. Båda uppsatserna är mycket välgjorda, men A-uppsatsen hanterar och analyserar ett stort kvantitativt material på ett utmärkt sätt, vilket motiverar det högsta betyget. B-uppsatsen har ett empiriskt material som består av åtta intervjuer, och även om analysen är välgjord, så är det ett mera begränsat material att hantera.

Karakter C

Problemställning

Problemställningen är tydligt beskriven. Om jag skall vara kritisk, så kan jag tycka att forskningsfrågorna borde varit mera fokuserade på fosterbarnens skolgång. Nu är de två första mera allmänt hållna, och blir därmed inte så inriktade på den huvudsakliga forskningsfrågan.

Uppsatsen innehåller en tydlig och bra introduktion av fosterbarnsvården.

Tidigare forskning, teorier och begrepp

Det är positivt att författaren förklarar och motiverar sina val av teorier: Resiliens, social kognitiv teori och self-efficacy. De teoretiska perspektiven är tydligt och grundligt beskrivna.

Jag saknar en introduktion till tidigare forskning – databaser, sökord etc. För övrigt är avsnittet om tidigare forskning överskådligt och bra, med relevanta och uppdaterade referenser.

Val av metod – samband med problemställning och metod

God genomgång av vetenskapsteoretiska begrepp och kopplingen till uppsatsens empiri.

Det empiriska materialet utgörs av intervjuer med 13 fosterföräldrar - ett material som varit insamlat i ett numera avslutat projekt. Således har författaren inte haft möjlighet att själv påverka urvalet, och inte heller intervjuer och transkribering. Intervjuerna var redan inlagda i dataprogrammet NVIVO, så författaren kunde direkt börja med analysen. Författaren beskriver analysprocessen, men här efterlyser jag mera reflektion om vad det innebär att gå in i och använda ett material som samlats in av andra forskare. Dock finns det en medvetenhet om detta i avsnittet om ”pålitlighet”.

Presentation av resultat

Resultaten är presenterade på ett tydligt och bra sätt.

Koppling till teori och tidigare forskning, problemställning och empiriskt material i sammanfattning och slutsatser

Författaren använder sig av både sina teoretiska begrepp och tidigare forskning i analysen. Särskilt de avslutande reflektionerna är väl genomförda.

Forskningsetiska värderingar

Kortfattat men relevant. Eftersom det är en sekundär analys har ju heller inga nya kontakter med informanter behövts.

Källhänvisningar

Väl genomförda.

Omdöme

Detta är en uppsats där alla delar finns med, och är väl genomförda. Jag tycker karaktären C överensstämmer väl med kursens karakterbeskrivelser.

Karakter D

Problemställning

Återigen – en frågeställning – som till och med också är en uppsatstitel – skall inte kunna besvaras med *ja* eller *nej*. Svaret på frågan i titeln lär väl vara ett tydligt JA! – och därmed var frågan besvarad. Här hade frågan kunnat formuleras på ett mycket bättre och mera vetenskapligt sätt.

Problemställningen som sådan är förstås både relevant och viktig för socialt arbete inom barnevernet.

Tidigare forskning, teorier och begrepp

De teoretiska perspektiven är presenterade på ett överskådligt sätt, med relevanta referenser. Men ett kortfattat avsnitt för att vara en masteruppsats om 60 p. Jag saknar motivering av val av teoretiska perspektiv. Jag förstår inte riktigt varför de olika begreppen har olika kapitel?

Bra och tydligt om riskfaktorer

Den forskning som redovisas är relevant, men jag saknar en beskrivning av tillvägagångssätt.

Val av metod – samband med problemställning och metod

Detta avsnitt inleds med en välskriven och överskådlig redovisning av vetenskapsteori.

Även i denna uppsats utgör det empiriska materialet en del i ett större projekt. De analyser som görs är kvantitativa analyser.

Projektet och de metoder som använts är tydligt beskrivna.

Presentation av resultat

Tydligt och överskådligt. Bra språk

Koppling till teori och tidigare forskning, problemställning och empiriskt material i sammanfattning och slutsatser

Det finns koppling till tidigare forskning, och också viss koppling till de teoretiska perspektiven, men oftast på en deskriptiv nivå. Arbetet kunde ha utvecklats mycket mera.

Forskningsetiska värderingar

Relativt kortfattat, avsnittet behandlar etiska bedömningar av studien. Relevanta reflektioner

Källhänvisningar

Väl genomförda.

Omdöme

Detta är en uppsats med en potential som inte är utnyttjad. Möjligen kan det bero på hypotesen, eller på materialet i sig – men det borde inte ha hindrat författaren från att ha genomfört en mera grundlig och reflekterande analys. Karakteren D är rimlig, och i överensstämmelse med kursens karakterbeskrivelser.

Kommentarer och reflektioner efter mitt möte med studenterna i februari 2015

Här vill jag inleda med att säga att jag tycker att den modell som finns i kursen, med fyra seminarier, där olika stadier i uppsatsskrivande tas upp till diskussion, är en utmärkt modell, som har ett stort pedagogiskt värde för studenterna.

Den dag jag tillbringade tillsammans med studenterna var för mig mycket givande. Det var intressant att se på vilka sätt studenterna presenterade sina uppsatser. De hade kommit olika långt på väg i sitt skrivande, och hade också olika frågor att komma med, men seminariet var helt klart ett värdefullt inslag i deras skrivandeprocess. Jag upplevde att studenterna fick ett gott stöd i sitt skrivande, både från lärarna och från de diskussioner som uppkom mellan studenterna själva.

Under dagen fick jag också tillfälle att träffa studenterna, utan att någon av lärarna deltog. De studenter jag träffade menade att kursens lärare var tillgängliga för dem som studenter, det var lätt att få tag på lärarna och att ställa frågor. Studenterna var också mycket nöjda med att det inte var så många studenter i klassen, de tyckte att det var lätt att diskutera och få kommentarer. Positivt var också att de får så mycket tid till individuell handledning.

Däremot var studenterna inte så förtjusta i grupphandledning som kursmoment. De tyckte att det blev mycket upprepningar att lyssna till hela gruppen, och att det var svårt att ta till sig all information. Studenterna menade att det var bättre när de var i smågrupper. Mindre grupper var en fördel.

Emellertid fanns det också positiva inslag i grupphandledningen; dels den inledande information de fick vid varje tillfälle, och dels att de inför grupphandledningen fick press på sig att skriva ner var de befann sig i arbetet, och reflektera över vad de gjort, och vart de var på väg.

Under vårt möte gick vi också igenom samtliga kurser i utbildningen. Överlag var studenterna positiva till de flesta av kurserna. Samtliga studenter var överens om att ”mappoutvärderingen” är ett bra sätt för kunskapskontroll. De tycker det är bra med många mindre examinationstillfällen. De ansåg vidare att kursplanerna är logiska, och de tycker att lärarna använder sig av lärandemålen.

Studenterna uppskattade de gästföreläsare som undervisat, särskilt i 308, samt tal med barn.

308:

De efterlyser mera praktiska moment i 308, och tycker också att denna kurs kunde varit mera omfattande.

309:

Här fann studenterna att de var osäkra på vilka krav som ställdes på dem. Under tidigare kurser hade de förväntats reflektera och diskutera, här tyckte det att det blev mera av en ”teknisk kunskapskontroll”. De ”skrev av boken”. En orsak till detta var att de har olika kunskaper med sig till kursen, och det då också kan bli svårt att lägga undervisningen på rätt nivå. Särskilt gällde detta kursen i kvantitativ metod. De tyckte också att det i denna kurs var bristfällig kommunikation, det var svårt att få svar på sina frågor.

312:

Här menade studenterna att det var för mycket information och för lite undervisning. De hade gärna träffats flera gånger, det behövdes mera tid för information

313:

Studenterna hade inte så mycket kommentarer om denna kurs, men menade att det var bra att den kom tidigt under utbildningen.

Allmän kommentar om hela första året är att de tycker att det är för lite undervisning. Det är heltidsstudier, och då måste man också förstå att det skall vara många undervisningstillfällen, det är ingen ursäkt att man arbetar samtidigt som man studerar – menar alltså studenterna.

För övrigt var mitt intryck att studenterna överlag är mycket positiva. Särskilt positiva är de till att de möter samma lärare som de lär känna, och att lärarna är tillgänglig.

Sammanfattande omdöme:

Som jag tidigare givit uttryck för, och som jag fortfarande tycker, så är jag överlag mycket positivt inställd till hela kursen. Det är givande att läsa studenternas arbeten, som tyder på stort engagemang i kursen, och ett gott pedagogiskt upplägg.

Ingrid Höjer
Professor i socialt arbete
Institutionen för socialt arbete
Göteborgs universitet